

velkommen, selv om den kun omfatter den del af Harzen, der ligger i den vesttyske Bundesrepublik.

De første 70 sider udgør en gennemgang af områdets geologiske inddeling, dets stratigrafi, palæogeografi og tektonik. Sidste del er en beskrivelse af 17 geologiske ekskursioner gennem området.

Kaj Hansen

Aa. H. Kampp: Færøerne.

AB Håndbøger. Nyt Nordisk Forlag – Arnold Busck. 3. rev. udg., København 1973. 125 s., 19 fig., fotopl. 11,5×18,5 cm.

Dette er 3. udgave af Kampps lille Færøhåndbog. Den er traditionelt geografisk opbygget. Starter med fysisk geografi samt plante- og dyreliv og går så over til det mere kulturgeografiske som befolkning og erhverv.

I det udvidede forord til denne udgave er der et par passager, som forekommer mig malplacerede, bl.a. fordi de lover en behandling af stoffet, som ikke finder sted.

Hver side i bogen er spækket med oplysninger, facts og der forekommer kun få fejl. Der er sket fremskridt vedrørende figurerne i bogen, især A. Schous blokdiagrammer er meget pædagogiske. Men med hensyn til dens fotografier, så kunne en del, der kun kan have historisk interesse, være skiftet ud, samt en del af billedteksterne være rettet eller ændret.

Interessant er afsnittet, hvor Færøerne sammenlignes med nogle andre Nordatlantiske områder. Man kunne faktisk ønske sig denne afdeling taget op til særlig behandling, men det falder naturligvis uden for denne bogs rammer.

Litteraturlisten med både dansk og fremmedsproget litteratur mangler desværre alt, hvad der er publiceret på færøsk.

Rolf Guttesen

J. I. Clarke: Population Geography and the Developing Countries.

Pergamon Press, Oxford 1971. 282 s., 43 diagrammer og kort, 64 tabeller. 14×22 cm. Fås både indbunden og uindbunden.

G. T. Trewartha: The Less Developed Realm: A Geography of its Population.

John Wiley & Sons, London/New York 1972. 449 s., 93 diagrammer og kort, 35

tabeller. 15×23 cm. Pris indbunden 5,75 £, uindbunden 3,35 £.

De to forfattere har hver tidligere udsendt en generel, systematisk indledning til befolkningsgeografi, af hvilke især Clarke's har vundet udbredelse. De foreliggende bøger er et par meget redelige, regionale oversigter over Den tredje Verdens befolkningsforhold. Under hentyntagen til bøgernes forskellige omfang, er de ret ens, hvad der til en vis grad ligger i sagens natur. Efter en generel introduktion følger en række regionale kapitler (Syd-Asien, Sydvest-Asien ...), der behandler en lang række emner som befolkningsvækst, de enkelte demografiske komponenter, urbanisering, befolkningens opdeling efter sprog, kultur m.m. Førstnævnte bog har 6 sådanne kapitler, sidstnævnte 9, Trewartha's har yderligere 3 kapitler, der behandler forholdene generelt i verdensdelene (Afrika, Asien, Latin-Amerika).

Bøgerne er ganske velillustrerede med kort og diagrammer i streg; sidstnævnte har nogle flere illustrationer end førstnævnte; men Trewartha's bog må nok siges at være for magert forsynet med tabelmateriale – kun 1/3 af hvad Clarke bringer. (Disse forhold naturligvis i betragtning af bøgernes sidetal). Litteraturhenvisningerne må betegnes som fyldige og er af nogenlunde samme omfang i de to bøger. Ejendommeligt nok er der næppe mere end 1/3 overlapning i henvisningerne, hvilket medfører, at bøgerne i nogen grad supplerer hinanden.

Om man vil foretrække den ene bog for den anden må bero på et skøn. Der er tale om gode håndbøger for den, der i overskuelig og let tilgængelig form, har brug for veldokumenterede oplysninger om befolkningsforhold i forskellige dele af Den tredje Verden, eller for et udgangspunkt til at finde mere detaljeret viden via henvisningerne.

Henning Mørch

B. Benjamin, P. R. Cox & J. Peel (eds.): Resources and Population.

Academic Press, London/New York 1973. 181 s., ill. 15,5×23,5 cm. 2,90 £.

Bogen er »Proceedings of the Ninth Annual Symposium of the Eugenics Society, London 1972«. Forfatterne til de 13 artikler dækker et vidt fagligt spekter: biologi, demografi, geografi, hydrologi, of-

fentlig administration og planlægning samt økonomi. Indlæggene er af ret forskellig karakter. Nogle bringer mere generelle og principielle betragtninger om symposiets emne – kronikker om man vil. Andre har mere karakter af egentlig videnskabelige arbejder. De artikler, der har interesseret undertegnede, er: Haswell's artikel om sygeligheds indvirkning på landbrugsproduktionen i tropisk Afrika; Hollingsworth's om tidlige tiders befolkningskriser; Lawton's om energiforbrug ved indsamling eller produktion af føde; og Sukhatme's om protein-behov. Geografen Clarke's bidrag om måling af befolkningspres vil næppe give geografer noget, men kan nok være interessant i anden faglig sammenhæng. Fællespræget er, at man ikke hengiver sig til dommedagsprædiken eller det modsatte, men prøver at bevare det rolige og saglige overblik (hvilket ikke er det samme som at opgive engagementet), og det er da noget nyt i forhold til meget af, hvad der ellers bliver bragt til torvs i branchen.

Henning Mørch

Raymond E. Murphy: The Central Business District.

A Study in Urban Geography. Longman Group Ltd., London 1972. 193 s., talr. fig. og tabeller. 14×22 cm. 1,95 £.

Den ansete amerikanske geograf, Raymond E. Murphy, har i en årrække beskæftiget sig med det centrale forretningskvarter (CBD) og summerer i denne bog sin viden herom.

Omkring det skelsættende arbejde om afgrænsning af CBD, forfatteren udførte sammen med James E. Vance i midten af halvtredserne, diskuteres såvel tidligere arbejder som arbejder i forlængelse af arealbenyttelsesintensitetsmetoden. En række generalisationer om arealbenyttelse i CBD stilles op og diskuteres i sammenhæng.

Bogen hviler solidt på amerikansk økonomisk, geografisk tradition, og set under en europæisk, bygeografisk synsvinkel virker den ensidig i opfattelsen af, at arealbenyttelse er resultatet af hændelser på et økonomisk værdigrundlag.

De, som har fulgt med i tidsskriftet Economic Geography, hvoraf forfatteren er redaktør, vil ikke højne deres informationsniveau væsentlig ved at læse bogen. Men den må betegnes som en nyttig ind-

føring i økonomisk bestemt bykerneproblematik for dem, som ikke i forvejen kender til CBD-originallitteraturen.

Christian Wichmann Matthiessen

**J. A. Everson & B. P. FitzGerald:
Inside the City.**

(Concepts in Geography, 3). Longman Group Ltd., London 1972. 239 s., 148 fig. og tabeller. 14×21,5 cm. 1,45 £.

Denne tekstbog falder som en naturlig fortsættelse af de samme forfatters: Settlement patterns, der udkom 1969 som første bind af den nye serie med titlen Concepts in Geography. Ligesom hin henvender denne »bygeografi« sig til det gymnasiale niveau og tildels til en førsteintroduktion blandt geografi-studerende ved universitetet.

Man finder her en lang række nyttige og ret simple metoder til at analysere byer på, og som en ekstra hjælp er stoffet tilrettelagt som et stykke praktisk arbejde med skemaer aftrykte, parate til udfyldningen. Metoderne kan med ganske få modifikationer overføres til danske forhold og benyttes som ekskursions- og lejrskolestof såvel som til specialestudier i gymnasium og på seminarium. Anmelderen mindes ikke at have set et så vel tilrettelagt studiemateriale til gennemførelse af en byanalyse som det, Everson og FitzGerald her præsenterer.

Viggo Hansen

Martin Schwind: Allgemeine Staaten-geographie.

Lehrbuch der allgemeinen Geographie, Band VIII. De Gruyter, Berlin - New York, 1972. 585 s., 57 tabeller, 74 kort og diagrammer, 20 fotos, 17,5×24,5 cm. 94 DM.

I den foreliggende bog føres den linie videre, som hidtil har været repræsenteret af den politiske geografi med navne som Alexander Supan, Friedrich Ratzel og Erich Obst. Uden tvivl er det den gren af kulturgeografien, der giver anledning til mest diskussion og mest kritik, og forfatteren betragter den selv som et udkast, et indlæg i diskussionen. Ser man bort fra Hitlertidens absurde »bidrag« til politisk geografi, har jo netop tyske geografer leveret meget betydelige arbejder til denne omdiskuterede gren af faget.

Bogen er opbygget i 3 dele: 1. del kalder forfatteren det geografiske miljø som

udfordring til staten. Emnet underafdeles i staternes arealmæssige forhold, bl.a. østater, archipelstater, tvedelte stater, enklaver, korridorer o.m.a. arealkarakteristika, staternes grænser, adgang til havet m.m. og statområdernes geografiske indhold, d.v.s. regionsinddeling, befolkningsforhold, erhvervsgeografisk inddeling, infrastruktur o.s.v. 2. del omhandler statsformerne, statsmagtens udøvelse under de forskellige statsformer, sammenslutninger af stater i økonomiske, militærpolitiske o.a. forbund, staternes verdensomspændende samarbejde o.a., herunder udviklingshjælp, flygtningeproblemer m.m., endvidere planlægning på forskellige plan. 3. del kaldes staten som landskabsprægende kraft. Heri behandles bl.a. vejnet, kanaler, havne, rørledninger, lufthavne, naturparker, endvidere skovplantning, kultursteppen, nyopdyrkning, vanding, bekæmpelse af soil erosion, havets udnyttelse m.m.m.

Bogen er hovedsagelig lagt an på det teoretiske plan, omend med talrige regionale eksempler, og følger således i hovedsagen den samme linie som dens forgængere inden for den politiske geografi.

Aage Aagesen

Problem Regions of Europe.

General Editor: D. I. Scargill. Oxford University Press 1973. 48 s., ill. 19×24,5 cm. 1 £ pr. stk.

Inspireret af politikeres og planlæggeres interesse for regioner har udgiveren valgt 12 europæiske regioner ud, der tilsammen illustrerer en række væsentlige problemer. Som eksempler på disse nævnes barske naturforhold, isolation, voldsom byvækst og naboskab til en ømtålelig politisk grænse. Serien består af hefter på 48 sider og er primært tilrettelagt for de ældre klassetrin i engelske skoler. Som det ses af de følgende anmeldelser er hefterne af vekslende kvalitet.

Ruth Helkiær Jensen

Kenneth Warren: North East England.

Nedgang i antal arbejdspladser, arbejdsløshed, emigration, tilbagegang for de gamle industrier, svigtende tilgang af vækstindustrier og kapitalmangel er nogle af de vigtige kendemærker for denne engelske problemregion, der omfatter grevskaberne Durham-Northumberland og North Riding i Yorkshire. I en med man-

ge figurer og med et væld af tal for produktion og beskæftigelse spækket tekst forsøger forf. at belyse den til området hørende beskæftigelsesproblematik. I 3 kapitler, der behandler henh. det rurale område, kuldistrikterne og industriregionerne, gøres der rede for de mange interessekonflikter i økonomisk struktur og arealbenyttelse, der har præget udviklingen eller manglen på en sådan. I de senere kapitler kommer forf. ind på den mere almenlydige problematik, der ligger i, at beslutningsleddet i den økonomiske vækst fra alene at have været knyttet til den enkelte virksomhed er blevet til et 3-delt hierarki, hvis led er den nationale planlægning, den lokale eller regionale planlægning og virksomhedsleddet, med en stadig stigende vægt på det nationale, ikke mindst efter at området er blevet udnævnt til udviklingsregion. I relation hertil bemærker Kenneth Warren ganske korrekt, at et områdes økonomiske og sociale struktur formes af et væld af beslutninger, der skaber landskabet, og som igen på sin side er påvirket af det fysiske miljø og den menneskelige aktivitet samt beliggenheden inden for nationen. Denne regionens beliggenhed inden for Storbritannien vil efter forf.s mening blive mer og mer perifer, ikke mindst efter Englands tilslutning til EF. På denne realbetonede baggrund virker det lidt bagvendt, når forf. til allersidst maler Nordøstenglands nære fremtid i smukke farver, så vidt det kan skønnes alene ud fra en række miljøkvaliteter i et Europa, hvor koncentrationstendenserne vil afføde befolkningspres og stress i de centrale dele.

Viggo Hansen

Ian B. Thompson: The Paris Basin.

Paris er valgt som eksponent for storbyen og dens styring af det omgivende areal incl. dets mindre byer. Der gives et kort rids af Paris' historie til 1850 og en mere udførlig gennemgang af faserne derefter: industriens og trafikmidlernes indflydelse på befolkningsfordeling og central vækst. De sidste 10 sider handler om planlægningsprocessen i Pariserbassinets, der trods uhyre vanskeligheder går mod decentralisation med bevaring af Paris' høje centerrang.

Heftet er en udmærket ledetråd, men det bliver lærerens sag at sætte kod på. Det skulle heller ikke være svært, både selve regionen og de systematiske emner opfordrer til det.

Ruth Helkiær Jensen